

Riksföreningen för Folkmusik och Dans - RFoD
på uppdrag av
Stockholm Europas Kulturhuvudstad 1998 AB och Svenska Rikskonserter

Vattenhål för folkmusik

Centrum för folkmusik och dans i Stockholm
Underlag för beslutsfattande

Delrapport 1
Stockholm den 21 april 1997

Irma Kario
Lars Farago
Louis Faye

RFoD - RIKSFÖRENINGEN FÖR FOLKMUSIK OCH DANS

kontor: Schönfeldts gränd 1
S-111 27 Stockholm

telefon: 08 - 791 46 30
fax: 08 - 24 85 82

e-post: rfod@srk.se
hemsida: www.rfod.se

org nr: 80 20 10-9255
pg: 771 08-9

	Innehållsförteckning	sida
1.	INLEDNING	2
1.1	Uppdrag	
1.2	Sammanfattning	
1.3	Bakgrund	3
2.	BESKRIVNING AV VERKSAMHETEN	4
2.1	Mål	
2.2	Innehåll	
2.2.1	<u>Dagschema vardagar</u>	
2.2.2	<u>Veckoschema</u>	5
2.2.3	<u>Konkreta programskisser 1998</u>	
3.	LOKAL	6
3.1	Optimikrav	
3.2	Lokalisering	
4.	SAMARBETSFORMER & SAMARBETSPARTNERS	7
4.1	Stockholms stad	8
5.	FINANSIERINGSANALYS	11
5.1	Intäkter	
5.2	Bidrag	
5.3	Samverkan kan ge viktiga förstärkningar	
5.4	Sponsorer	12
6.	BUDGET FÖR 1997, 1998, 1999	13
6.1	Vad vill vi 1997	
6.2	Vattenhålsbudget 1998	
6.2.1	<u>Kostnader</u>	
6.2.2	<u>Inkomster</u>	14
6.3	1999	15
7.	INTRESSEANALYS - MARKNADSFÖRINGSPLAN	
8.	ANALYS AV ORGANISATION OCH JURIDIK	
Bilaga 1	Manifest: Nytt center för folkmusik och dans i Stockholm	16
Bilaga 2	Anteckningar förda på tågresan efter besök på Mejeriet i Lund 15-16/2	18

1. INLEDNING

1.1 Uppdrag

Stockholm Europas Kulturhuvudstad AB och Svenska Rikskonserter har givit förslagsställaren Riksföreningen för Folkmusik och Dans - RFoD i uppdrag att projektera för en verksamhet med folkmusik och dans under 1998. Utredningen skall presentera verksamhetsmål, programidéer, tidsplan, preliminär budget, tänkbara samarbetspartners och möjliga scener för förverkligandet av den folkmusikscen som under tidigare diskussioner gått under namnet Vattenhål för folkmusik. Utredningen görs av Lars Farago RFoD, Louis Faye Diggante [*mellan-rum*] och Irma Kario producent och artistförmedlare.

1.2 Sammanfattning

Folkmusiken behöver en samlingspunkt, en scen och mötesplats där tradition och förnyelse står i fokus och exponeras. Kulturhuvudstadsåret 1998 är tillfället då en sådan samlingspunkt kan etableras; en plats som genom en bred fokusering på folklig kultur blir en nationell och världsunik scen, en plats som får en stor betydelse även efter 1998.

- Här är den svenska folkmusiken i fokus på ett nytt och spännande sätt, genom att inkludera alla traditioner som lever i Sverige idag - norrländsk, sömländsk, uppländsk, andisk, balochisk, kurdisk, samisk, torne-dalsfinsk, wolof, zigensk ....
- Här skapas nya förutsättningar för möten och blandningar.
- Här presenteras internationella gästspel och internationell utbytesverksamhet planeras.

Mot denna bakgrund har förslaget om ett centrum för folkmusiken formulerats och utretts.

Denna rapport är en delrapport. Kontakter har tagits i enlighet med det givna uppdraget och behöver fördjupas. Utredningen har genomförts under perioden december 1996 till april 1997. Inledningsvis formulerades utgångspunkterna för det nya centrumet kortfattat och konkret i ett manifest, som varit underlag för de möten som hållits. Se bilaga 1.

Utredarna har mötts av stort intresse och engagemang. Utredningen presenterar en kalkyl över finansieringen av förslaget. De ekonomiska förutsättningarna för förverkligandet av projektet är goda. En viktig resurs finns i det av statsmakterna aviserade ökade stödet till musikarrangörer. Vi föreslår att Kulturhuvudstadsåret och Svenska Rikskonserter går vidare med förslaget och inleder projekteringen av ett nytt center för folkmusik i Stockholm. Finansierings- och samarbetsförslag för det fortsatta arbetet presenteras i avsnitt 6.1.

I nästa steg skall nya kontakter skapas och lokaliseringen av det nya centrumet - Vattenhål för folkmusik - utredas i detalj. Redan tidigt i arbetet befanns Kungsholmen vara idealisk lokaliseringsplats. Stadsdelen ligger centralt men har få profilerade kulturinstitutioner och verksamheter i jämförelse med Södermalm, Norrmalm och Östermalm. Intresset för Vattenhål för folkmusik är stort i stadsdelen.

Ett framtida folkmusik och danscentrum bör ha nära kontakter med Världskulturhuset. Eftersom utredningen om Världskulturhuset blivit försenat återstår att reda ut relationerna. Ett möte med Lars Engqvist föreslås hållas i samverkan med uppdragsgivarna.

1.3 Bakgrund

Folkmusiken röner idag stort intresse. Folkmusiken och dansen fungerar allt mera som grund för möten mellan människor med olika kulturbakgrund. Världsmusikens betydelse ökar på den kommersiella skivmarknaden. Den svenska folkmusiken kan bli en viktig exportprodukt.

De konstnärliga förutsättningarna är goda. Folkmusik och folkdans utövas idag med bredd och djup. Utbildningarna på de konstnärliga högskolorna har lagt en viktig grund för projektet.

De publika förutsättningarna och arrangörskompetensen är goda. Verksamheter med folkmusik och dans växer fram i snabb takt - Stockholm sjuder av folkmusik. I april när detta skrivs görs arrangemang av ASS - le Babab, Diggante, Re: Orient, FOLKoFOLK - RFoD m.fl.

Kulturrådets fördjupade anslagsframställning för perioden 1997-1999 visar att det finns 7.500 yrkesverksamma musiker i Sverige idag. 1.200 har anställningar i musik- och teaterinstitutioner och 2.300 är anställda som kyrkomusiker. (sid 194) Folkmusikerna återfinns bland de övriga musikerna d.v.s. som frilansare. De professionellt utbildade folkmusikernas antal har tack vare utbildningar inte minst på högskolorna ökat snabbt under de senaste åren. Samtidigt har utrymmet för frilansjobb minskat. De anställda folkmusikerna i Sverige arbetar på teatrar. Det är enbart Riksteaterns mångkulturella teaterensemble Shikasta som har fast anställda folkmusiker.

Av kulturrådets bidrag till fria grupper gick 1994/95 18 % till folkmusik och visor.

Av fonogramstödet gick 1982/83 - 94/95 13,3 % till folkmusik.

Av arrangörstödet gick 1-2 % till folkmusikarrangörer.

Kulturrådet framhåller att mycket få verksamheter inom musikområdet är riktade till invandrargrupper. (sid 200) Den bild man ger av att arbetsmarknaden för folkmusiker varit relativt god (sid 207) är inte riktig. Kulturrådets slutsatser beror på att endast en liten elit inom genren överhuvud taget haft chansen att arbeta med sin konst. Det är denna elit som fått en växande arbetsmarknad de senaste åren.

Folkdans och etnisk dans har inte fått stöd från kulturrådets anslag för fria dansgrupper sedan mitten av 1980-talet. Man beslöt då helt enkelt att utestänga folklig dans. När man tidigare år frågat Statens Kulturråd om stödet till folkmusik och folkdans har man räknat med Statens stöd via Ungdomsstyrelsen till Svenska Ungdomsringen för Bygdekultur. Detta har alltid varit tveksamt eftersom Ungdomsringens resurser inte så mycket gått till musik och dans som till annan verksamhet. Nu kommer dessutom resurserna att snabbt minskas. Ungdomsringen har helt enkelt fallit för ålderssträcket och förlorar stegvis stödet som ungdomsorganisation.

Bland utövare av folkmusik finns det en stor längtan efter att bli tagna på allvar. Det innebär inte enbart mer resurser utan också erkännande av att folkmusik är konst förutom att vara ett fantastiskt sätt att umgås. Mynigheter med kulturansvar måste respektera genrens speciella förutsättningar och villkor. I ett snabbt föränderligt samhälle spelar musik en viktig roll för människors identitet. Vi behöver kunna känna stolthet över svenska kulturtraditioner. Ett s.k. mångkulturellt samhälle kan inte utvecklas harmoniskt om vi samtidigt med erkännandet av kulturell mångfald inte tar det egna landets kulturtraditioner på allvar.

2. BESKRIVNING AV VERKSAMHETEN

2.1 Mål

Syftet är att skapa en mötesplats mellan musik och dans från olika kulturer. Huset ska ge plats för det lokala, det traditionella. Den svenska folkmusiken fokuseras på ett nytt och spännande sätt, genom att inkludera alla traditioner som lever i Sverige idag - norrländsk, småländsk, uppländsk, andisk, balochisk, kurdisk, samisk, tornedalsfinsk, wolof, zigensk ..... Här skapas också världskultur - världsmusik; musik och dans som bygger på olika traditioner och hämtar inspiration från flera genrer. - Se vidare bilaga 1.

Visionen rymmer en lång rad verksamheter - tillgången på resurser, lokalernas utformning får avgöra vad och i vilken ordning visionerna kan förverkligas.

Den nya scenen är en mötesplats i många bemärkelser. Många av de främsta musikerna inom folkmusiken och dansen är verksamma som amatörer. Uppdelningen av amatörer och professionella utövare är därför ingen naturlig gränsdragning inom genren. Vattenhål för folkmusik måste samtidigt ha en tydlig kvalitetsprofil. Besökarna skall kunna känna trygghet i att de får valuta för entréavgiften.

En viktig detalj är rätten att servera alkohol i en lokal med pedagogisk verksamhet som är öppen för och välkomnar ungdomar. Arbetsgruppen har studerat denna fråga under sin studieresa till Lund och ser Mejeriets organisation som förebild.

- Riksscen för folkmusik

Lansering av svensk folkmusik internationellt och internationell folkmusik i Sverige - Kulturutbyte

- Resurscentrum för folkmusik och folkdans

Instrumentverkstad, Bibliotek, Skivhandel, Informationscentral, Turnéläggning ....

- Pedagogiskt centrum lokalt / regionalt

Kurser för barn, vuxna, pensionärer, Repetitionslokaler, Samtal, Konstnärliga utvecklingar ...

- Unikt kulturpolitiskt i världsperspektiv

Kombination av invandrar-, majoritets- världskultur med folkkultur som samlande begrepp

- Mötesplats kring mat, dryck, musik, dans, samtal ....

2.2 Innehåll

2.2.1 Dagsschema vardagar

Öppettiden kan omfatta 10.00 - 03.00 med följande dagsschema för exempelvis en onsdag eller fredag:

10.00 - 12.00 Daghems- och skolgrupper

11.00 - 14.00 Lunch - servering - musik - tema som avspeglas i menyn

11.00 - 20.00 Bibliotek och servicecentrum

14.00 - 16.00 Daghems- och skolgrupper

14.00 - 17.00 Skolor, kurser för pensioner

14.00 - 19.00 Kafésservering

18.00 - 22.00 Kursverksamhet / föreläsningar / debatter

20.00 - 03.00 Kvällsprogram stor sal

21.00 - 24.00 Kvällsprogram mindre sal

2.2.2 Veckoschema

Måndag	Konstnärlig publik - Experimentella program
Tisdag	Fri scen - Fritt inträde - "Vi som vill upp" (inte bara ungdom)
Onsdag	Nätverk av föreningar, profilerade program - á la FOLKoFOLK
Torsdag	Nytt - Aktuellt, grupper och enskilda artister på uppgång
Fredag	Festligt - Folkligt - Fullsatt
Lördag	Festligt - Folkligt - Fullsatt
Söndag	Stängt alt Föreningen för ett Folkmusikhus i Stockholm

Programkoncept vissa veckor och veckodelar:

Tema t.ex. bordunvecka, lokalt-nationellt-internationellt vecka, skånsk, ungersk, andisk vecka ...
Sammanhängande programveckor med t.ex. Nordman, Habib Koité, Rosenbergs sjuva ... Här finns det möjligheter att möta artisterna samt ordna workshops under dagen.

2.2.3 Konkreta programskisser 1998

Programmet skall vara en blandning av svensk och internationell folkmusik med dansuppträdande eller med möjlighet för publiken att dansa. Det är viktigt att musiken framförs både på artistens och publikens villkor. Här välkomnas både folkmusikens "popgrupper" och dess "seriösa artister".

En grupp musiker, arrangörer, dansare fungerar som programråd och lägger programmet med musikgrupper, gästspel från Sverige och utlandet i samråd med den konstnärliga ledningen.

Konkreta program under 1998 kan gälla samverkan med

- Svenska Rikskonserter
- Stockholm Europas Kulturhuvudstad 1998
- projektet som drivs av Monica Jakobson Dikanski och Mari Selander med kvinnors musik
- Selam kring afrikansk musik
- Musikhögskolan kring lunchkonserter och andra projekt
- Stora bandet med Jonas Knutsson och Ale Möller i ledningen
- Omåttlig dans med vilda blandningar av dansmusik från olika kulturer
- Diggante [mellan-rum] kring musik, dans, konst, litteratur, poesi, samtal
- Re: Orient

Program arrangeras i första hand på Vattenhål, men samverkan kring större konserter kan ske exempelvis på Nybrokajen 11, Världskulturhuset, Cirkus, Fasching, Konserthuset, Münchenbryggeriet ...

Vattenhål kan i sådana samarbeten delta i produktionen på olika sätt. Vi kan exempelvis arrangera nattliga jamsessions efter större konserter i andra lokaler. Artisten kan ha konsert en dag i annan lokal för att arrangera workshops på eftermiddagen och musik till dans på kvällen på Vattenhål.

3. LOKAL

Utredningsgruppen har gjort ett mycket inspirerande studiebesök i Lund och ser Mejeriet som modell för lokaler-
nas utformning och för verksamhetens uppläggning. (Se bilaga 2). Utredningen har funnit några goda möjligheter
för att skapa en fast scen i enlighet med målsättningarna i Stockholm med förstahandsplacering på Kungsholmen.

3.1 Optimikrav

I manifestet, bilaga 1, diskuteras mini- och maximiverksamhet. Beträffande lokalerna har vi funnit det svårt att
fastställa sådana minimi och maximigränser. Lokalernas utformning, takhöjd m.m. är betydelsfull och påverkar
kraven. Därför skisseras enbart en optimilokal.

Stor sal 250 - 500 m²

Liten sal ca 100 m²

Personalrum med hög standard, användbar för mottagning av gäster, sponsorer ....

Repetitionsrum - minst fyra

Kök med restaurangstandard

Utrymmen för service till genren: kontor, bibliotek, skivhandel ... (se ovan)

Det är mycket viktigt att lokalerna blir ändamålsenliga. De ska vara välkomnande, spänningsskapande och inbju-
da till aktivitet. Lokalerna skall avspegla folkmusikgenren och ge hemkänsla åt utövare och publik med olika
bakgrund. Behovet av att kunna lyssna koncentrerat på musik samtidigt som det pågår dans är en viktig förutsätt-
ning. Detta kräver god akustik, men även speciella lösningar på utformning och inredning. Kontakter har tagits
med Catharina Dyrssen, arkitekt och författare till avhandlingen Musikens rum, som visat stort intresse för pro-
jektet och har stor förståelse för de speciella behov som är aktuella.¹ Catharina Dyrssen har besökt ett av de
tänkta lokaliseringalternativen. Hon kan med sin specialkompetens som både arkitekt och musiker bli en
viktig resurs för projektet i framtiden.

3.2 Lokalisering

Under december 1996 besökte vi Ylva Maria Thomsons lokal Capitol på St Eriksgatan. Vi tittade noggrant på
lokalen och diskuterade användbarheten och ekonomin. Capitol har senare hyrts ut till andra.

Utredningen ser, som tidigare sagts, Kungsholmen som huvudalternativ för lokaliseringen. Redan tidigt i ar-
betet befanns Kungsholmen vara idealisk. Stadsdelen ligger centralt men har få profilerade kulturinstitutioner
och verksamheter. Intresset för att Vattenhål för folkmusik ska lokaliseras till stadsdelen är stort. Två potenti-
ella alternativ för lokaliseringen är St Eriks och Rålambshovs f.d. sjukhusområden. Även andra placeringar på
Kungsholmen är tänkbara. Se vidare nedan i redovisningen av kontakter i stadsdelen.

Norrmalm, i samverkan med "Verkstaden för alla" är ett alternativ till Kungsholmen. Även här finns det ett stort
intresse för projektet. Planer finns på att bygga kulturlokaler på vindsvåningen i Verkstaden för allas hus. För
Vattenhål krävs dock tillgång även till större lokaler. En samverkan med intilliggande Hamburgerbryggeriet som
är en allmän samlingslokal skulle kunna vara intressant.

---

¹ Dyrssen, Catharina: Musikens rum. Metaforer, Ritualer, Institutioner. En kulturanalytisk studie av arkitektur i om-
kring musik. Bo Egebys Förlag, Göteborg 1995.

4. SAMARBETSFORMER & SAMARBETSPARTNERS

Här följer anteckningar från möten med presumtiva samarbetspartners, finansiärer som utredningen träffat i enlighet med uppdraget. Anteckningarna ska ses som arbetsmaterial.

Gunilla Thorgren, Kulturdepartementet, utredning om skapandet av ett Världskulturhus

På mötet deltog även Ulla Rydbeck, Svenska Rikskonserter. Likheter och skillnader mellan projekten diskuterades. Förslaget om att skapa ett Världskulturhus är till stora delar besläktat med de idéer som utreds här. Möjligheterna till samverkan är stora. Visionen om ett Vattenhål för folkmusik, en plats där dans, musik, festligt umgänge är en grund i verksamheten kan enbart till vissa delar förverkligas inom de fysiska ramarna på Södra Teatern. Blir Världskulturhuset ett centrum med ansvar för verksamheter utanför Södra Teatern kan vårt förslag om ett folkmusikcentrum fungera som en självständig del inom ett framtida Världskulturhusparaply. Någon detaljerad diskussion om hur en uppdelning kan tänkas se ut har ej förts. Något möte med Lars Engqvist har ännu ej hållits.

Per Svenson, Statens Kulturråd

Per Svenson är en av de som på Statens Kulturråd ansvarar för musikområdet. Per Svenson och Kulturrådet arbetar på uppdrag av regeringen med ett underlag till kommande proposition om ökat stöd till arrangerande musikföreningar. Regeringen har i Kulturpropositionen aviserat nästan en fördubbling av stödet till musikarrangörerna under 1998 och 1999. Stödet skall ökas med 9,6 miljoner d.v.s. 4,8 miljoner respektive år.

Mötet med Per Svenson visar att Statens Kulturråd stöder en kommande folkmusik- / världsmusikscen i Stockholm. En förutsättning är att det finns substantiellt lokalt stöd till projektet. Statens bidrag kan ligga i storleksordningen en miljon kronor förutsatt att lika mycket anslås av landsting och kommun. Så som principerna är utformade idag förutsätts att de statliga medlen används till verksamhet, d.v.s. engagemang av professionella musiker.

Anders Hansen och Göran Rosander, Stockholms läns landsting, Kultur- och utbildningsförvaltningen

Förslaget om ett centrum för folk- och världsmusik stämmer överens med de prioriteringar som formulerats inför Kulturhuvudstadsåret. Landstingets kulturförvaltning har avsatt 100 miljoner kronor för projekt under 1998. Möjligheter att inom ramen för det planerade centret inrymma barn- och ungdomsverksamhet diskuterades. Hansen/Rosander refererade till behandlingen av en motion (1996:60) angående inrättande av ett folkmusik- och danscentrum. Motionssvaret: "Kultur och utbildningsnämnden konstaterar att man på flera håll uppmärksammat invandrares musikkultur och också konstaterat att det är en alltför lite utnyttjad resurs i svenskt musikliv. I det mångkulturella samhället kan dansen bidra till att öka förståelsen och minska fördomarna mellan grupper. Dansen bör ha goda förutsättningar för ett utvecklat internationellt kulturutbyte." Landstingets beslut innebär ett positivt ställningstagande till förslaget förutsatt att statligt stöd kan erhållas till finansieringen av driften. I motionssvaret anförs vidare att intentionerna i densamma skall bevakas i samband med att projektmedel fördelas under kulturhuvudstadsåret.

Berndt Hodell, Länsstyrelsen i Stockholm

Länsstyrelsen har inga direkta medel till kulturstöd. Landshövdingen är ordförande i Länsarbetsnämnden som kan medverka via olika projektmedel vid ombyggnaden av äldre byggnader. Inom ramen för ett centrum för folk- och världsmusik kan samarbete komma i fråga via sociala- och arbetsmarknadsprojekt. Landshövdingen och hans

kansli har breda kontakter till näringslivet och olika myndigheter. Projektet bedöms som intressant för utvecklingen av regionen. Olika lokalidéer diskuterades bl.a. Sjöflyghangaren på Gärdet

Marianne Pihl Vuxenskolan Stockholms distrikt, Birgitta Viklund riksorganisationen

Vuxenskolan har länge känt till förslaget om Vattenhål för folkmusik och samverkar med RFoD i olika projekt. Intresset är stort att medverka och fortsätta med mera konkreta diskussioner. Mötet avslutades med att Marianne Pihl skulle ta upp idén i sin styrelse och söka konkret förankring hos Vuxenskolas avdelningar i Stockholms stad. Förslaget har mottagits positivt.

Göran Eriksson ABF Stockholm och Fredrik Schwarz ABF Stockholms län

ABF har stött förslaget om skapandet av Vattenhål för folkmusik från starten. Det finns stort intresse för att bidra till förverkligandet. Gruppverksamheter och pedagogiska verksamheter ökar ABF:s möjligheter att delta i finansieringen. Jämförelser gjordes med Mejeriet i Lund där ABF deltar i verksamheten.

Sven Ahlbäck prefekt Kgl. Musikhögskolan, Folkmusikinstitutionen,

Musikhögskolan är intresserad av att Vattenhål för folkmusik förverkligas. Det är viktigt att utbudet blir brett och att olika delgenrer inom folkmusiken får möjlighet till seriös presentation. Programläggningen bör därför ske i samråd med musiker. Vattenhål kan också fylla en viktig funktion för att stärka folkmusikens arrangörsnät. Musikhögskolan samverkar gärna i olika former. Exempelvis diskuterades samarrangemang av lunchkonserter.

4.1 Stockholms stad

Tre olika möten har hållits med företrädare för Stockholms stad: Eva Schöld kulturchef på Fritid och kulturförvaltningen och Birgitta Asplund Hansen Kultur och Föreningsstödsbyrån, Joe Frans på Utbildning och arbetsmarknadsroteln tillika vice ordförande för den nationella kommittén inom Europaåret mot rasism, Johan Etzler samordnare för kulturfrågor i stadsdelarna inom borgarrådsberedningen. Kontakter har även tagits med kulturborgarråd Maria-Paz Acchiardo genom Pia Sundkvist.

Intresset finns hos samtliga för skapandet av ett centrum för folkmusik. Långsiktighet och delaktighet är nyckelbegrepp för initieringen av nya verksamheter. Intresset är stort för att de resurser som anslås till Kulturhuvudstadsåret skall leda till att verksamheter etableras som kan leva vidare efter detta år.

Johan Etzler är kontaktperson mellan de nya stadsdelarna och stadens ledning vad gäller kulturfrågor. Vi diskuterade möjligheten att hitta lämpliga lokaler och det intresset för nya kulturverksamheter i de olika stadsdelarna. Med Eva Schöld diskuterades olika finansieringsvägar och lokaler. Förslagen bör vara så konkreta som möjligt innan de presenteras för beslutsfattarna. Vi diskuterade placering i olika stadsdelar och i olika lokaler. Vår skiss till finansiering med delat ansvar mellan Stockholms stad och landstinget för ett substantiellt belopp verkade enligt henne vara rimlig. Behovet av en mötesplats av det slag som vi föreslår betonades flera gånger under samtalet.

Christina Björk, Kulturhusets chef

Christina Björk är i första hand intresserad av samverkan under en period 1998 i den nuvarande entrélokalen till Kulturhuset och Stadsteatern där det kommer att finnas lediga utrymmen. Vi kan tänka oss en sådan samverkan

ifall inte Vattenhål har funnit egna lokaler eller som presentation och marknadsföring av Vattenhål. Alla kostnader måste vid ett samarbete täckas via Vattenhålsprojektet. Lokalerna disponeras dock gratis.

Stadsdelsnämnder

Stadsdelarna inom tullarna och i direkt anslutning till innerstaden har tillskrivits och även kontaktats per telefon. Avsikten har varit dels att finna samverkanspartners kring verksamheten i vårt framtida centrum, dels och i först hand att diskutera lokalisering och söka lokaler.

Christer Ögren ordförande i Kungsholmens stadsdelsnämnd, Thomas Levin, kulturchef

Intresset för att nya kulturverksamheter skall etableras på Kungsholmen är mycket stort. Två lokaliseringar diskuterades, dels St Eriks sjukhusområde där konstnärer önskar etablera ett kulturcentrum, dels lärarhögskolans nya område f.d. Rålambshovs sjukhus.

Kungsholmen är i mångt och mycket den intressantaste stadsdelen för oss. Intresset är ömsesidigt. Förankringsarbete pågår inom stadsdelsförvaltningen. Någon egen ekonomi kan stadsdelen ännu ej utlova däremot finns det stort intresse för att delta i finansieringen genom att köpa in tjänster till barnomsorg, skola både i form av kulturprogram, föreställningsbesök och framförallt pedagogisk verksamhet.

Thomas Levin hade innan vårt möte sökt kontakt med ansvariga på Fastighetsförvaltningen för att undersöka planeringsläget för St Eriksområdet. Husen som vi är intresserade av kommer att bevaras och rustas upp. Ändamålen för upprustningen har Thomas Levin ännu ej fått klarhet i och skall undersöka vidare. Flera andra alternativ diskuterades. Planeringen av f.d. Rålambshovs sjukhusområde är också i ett beslutsstadium. Det förefaller fortfarande möjligt att diskutera användningen av två flygelbyggnader varav en idag används av studentkåren. Lärarhögskolan som är på väg att flytta in behöver flera lokaler än vad som finns projekterat. Flygelbyggnaderna är tänkta att bli bostäder. Thomas Levin skall undersöka möjligheten att förlägga Vattenhål till en av flyglarna och låta Lärarhögskolan disponera den andra. Vid ett snabbt besök i kårhuset fann vi goda möjligheter till restaurangverksamhet, men utrymmena för små för en större samlingshall med dansmöjligheter. Man bör undersöka om en tillbyggnad på gården skulle kunna realiseras. Eventuellt i provisoriska former för att fungera redan under 1998. En närlokalisering till lärarhögskolan är mycket intressant inte minst på grund av att deras uppåt 8000 elever kommer att bli ett fantastiskt publikunderlag. Om många lärare besöker vårt kulturcentrum blir det en direkt kanal till framtida kulturarbete i skolorna runt om i landet.

Thomas Levin skall inventera även andra tänkbara möjligheter. Bland annat skall fastighetsägare i området tillfrågas. Enligt Thomas Levin finns det en hel del tomma industrilokaler i Hornsbergsområdet som är på väg att rustas upp, bl.a. ska Pharmacia och Elektrolux göra stora satsningar på internationellt forskningscentrum respektive huvudkontor.

Catharina Dyrssen och Lars Farago har besökt St Eriksområdet. Husen är mycket intressanta. Sällskapet kom av en slump i samspråk med Sidney Lévine i Konstreservatet St Erik som bjöd in till sin ateljé och berättade om arbetet för att förverkliga idéerna om ett integrerat kulturcentrum i de k-märkta husen. Kollektivet har enligt honom vunnit en strid med Stockholms stads fastighetsbolag och har sedan dess kvar sina kontrakt. Det råder dock stor osäkerhet om husens framtida användning och status. Vi har stort intresse av att ytterligare utreda detta lokaliseringalternativ.

Norrmalm: Christina Lundin, kulturansvarig, Klas Larsson föreståndare Verkstan för alla, Annika Ryttare Svalfors Verkstan för alla

Planer finns på utvecklingen av huset där Verkstaden för alla finns inrymd till ett kulturcentrum för stadsdelen. Tankar finns att bygga ut vindsvåningen och använda delar av huset som kommer att tömmas på verksamheter till kulturlokaler. Ett samarbete framför allt som syftar till att engagera förskole- och skolbarn i området är av stort intresse. Den intilliggande Brygghuset har en samlingslokal som skulle passa bra i samverkan med mindre lokal i Verkstaden för allas hus.

Södermalm: Eva Hörnsten

Medborgarhuset skulle visas och diskutera gemensamt nyttjande av delar av huset under vissa kvällar. Tyvärr blev Eva Hörnsten sjuk så mötet har blivit uppskjutet flera gånger. Intresse finns för samutnyttjande av lilla salen i Meborgarhuset.

Östermalm: Jeff Erisi

En översyn av tillgången på och användningen av lokaler pågår.

Hammarby: Inger Olsson, kulturansvarig på stadsdelsförvaltningen

Ett mycket positivt möte. Inger Olsson är intresserad, men saknar ännu överblick över lokalerna i området. Hon skulle starta en lokalinventering redan under eftermiddagen samma dag vi sågs och återkomma.

5. FINANSIERINGSANALYS

5.1 Intäkter

Biljettintäkter blir en viktig del av finansiering, men kan inte vara den enda finansieringskällan. Via världsmusikgenren har på kort tid artister från tredje världen blivit världstjärnor. Detta återspeglas i Sverige i populariteten hos grupper som Garmarna, Hedningarna, Nordan, Nordman och Väsen för att nämna några av de mest framgångsrika som spelar musik inom och i förlängningen av den svenska folkmusiktraditionen.

Intäkterna kommer att variera från kväll till kväll. De kvällar som de icke professionella artisterna uppträder bör ha mycket låg entréavgift. I gengäld kan intäkterna bli större när etablerade grupper uppträder. Publiken finns, bara vi har tålamod att låta den hitta oss!

Kvaliteten på miljön, restaurangservicen, lokalernas storlek och andra förhållanden som vi ännu ej kan överblicka kommer att påverka biljettintäkterna.

5.2 Bidrag

I 1996 års kulturproposition aviserar regeringen utökning av arrangörstödet med 9,6 miljoner. RFoD har verkat för att folkmusiken skall kompenseras för tidigare försummelser inom kulturpolitiken bl.a. vad beträffar stödet till musikarrangörer. Detta synsätt delas idag av ansvariga på Statens Kulturråd. Vattenhål för folkmusik kan erhålla anslag. En förutsättning är att Stockholms stad och Stockholms läns landsting delar kostnaderna med staten.

Bidrag har sökts för Stiftelsen framtidens kultur för kostnader i samband med utrustning av lokalen. Bidrag för liknande ändamål bör kunna fås från Allmänna arvsfonden, särskilt för de lokaler som kommer att användas för barn och ungdomsaktiviteter.

Uppbyggnaden av verksamheten måste kraftigt stödjas av Stockholm Europas Kulturhuvudstad 1998 AB. Vattenhål blir en unik resurs under Kulturhuvudstadsåret. En plats där traditionellt svenska och invandrade kulturer blandas med varandra kan väcka stort intresse både lokalt, regionalt och internationellt.

Bidrag bör också kunna fås från fonder och stiftelser om planeringen av verksamheten startas tillräckligt snabbt. Möjlighet finns att söka stöd från bl.a. de nordiska kulturfonderna men även från privata stiftelser av olika slag.

Turnéer bör kunna stödjas via kommittén Kultur i hela landet.

5.3 Samverkan kan ge viktiga förstärkningar

Samarbete är aktuell med skolor, förskolor, kulturskolan och studieförbund. Först och främst är det skolorna och förskolorna i den aktuella stadsdelen som kan få nytta av verksamheten och bidra till finansieringen. Dessa skall erbjudas pedagogiska aktiviteter och föreställningar. Artister som uppträder en kväll kan ge eftermiddagsföreställningar och verka som pedagoger. Kombinationen av artistisk och pedagogisk verksamhet är naturlig inom folkmusik och folkdansgenren och kan vidareutvecklas även i detta sammanhang. I andra hand kan motsvarande möjligheter att delta i pedagogiska aktiviteter och besöka föreställningar erbjudas andra stadsdelar / kommuner.

Stadsdelens kulturskola blir också en naturlig partner. Dagens utbud av folkmusik inom musikskolan är relativt begränsad. Vid nedskärningar drabbas ofta folkmusik enligt principen sist in först ut. En samverkan med Vattenhål ger möjlighet att utveckla folkmusikprofil i en kulturskola som inom detta ämne kan åta sig ett större upptagningsområde.

Samverkan kan finansieras via avgifter som erläggs av skolor, förskolor och kulturskola för varje samverkanstillfälle. En bättre modell är avtal med skolor, som planeras läsårsvis. Samverkan bör finansiera kostnaderna för pedagoger / artister, lokaler och administration.

Intresse för samverkan finns manifesterad från ABF och Vuxenskolan. Vi har skäl att tro att även andra studieförbund är intresserade av samverkan, men har inte haft tid till sammanträden med övriga förbund. Valet av ABF och Vuxenskolan för förstahandskontakt bygger på att dessa har nära samarbete med de lokalhållande organisationerna Folkets Hus, Folkets Park och Bygdegårdarna.

Studieförbunden kan medverka genom att bedriva kursverksamhet i anslutning till musik och dansgruppernas repetitionsarbete. Kurser kan också erbjudas en bred allmänhet. På eftermiddagarna är det inte uteslutet med anordnande av pensionärsdans och andra aktiviteter för äldre.

Modellen som används i Lund där ABF ger ett väsentligt bidrag är inte otänkbar. Där bidrar studieförbundet till lokalhyra och administration.

5.4 Sponsorer

Vattenhål för folkmusik bör kunna bli attraktiv för sponsorer inte minst med tanke på det stora publikintresset som kan väntas. Planeringen av sponsorsamverkan är dock en mycket grannliga uppgift. Sponsring kan ske på olika sätt och med olika utgångspunkter.

En genrenära sponsringsmetod är stöd från skivbolag, produktionsbolag, musikförlag m.fl. branschorgan. Detta är inte alls otänkbart i anslutning till skivsläpp och i samband med starten av större turnéer. En tanke med Vattenhål för folkmusik är att den skall etableras som recensinställe. Lyckas detta är det troligt att intresset blir stort för att presentera nyheter på Vattenhål.

De mera ordinarie sponsringssätten där bolag stöder verksamheten i utbyte mot olika tjänster är också intressant men måste genomföras på ett sätt som är lyhörd till genrens speciella karaktär. Tänkbara sponsorer är byggbolag, bolag som tillverkar instrument, förstärkare, högtalare, ljusriggar o.dyl. En annan anknytning är att bolagen har verksamhet i närheten. Ett naturligt samarbete kan då etableras via besök av utländska gäster och andra affärskontakter.

En form av sponsring är att artisterna på olika sätt stöder verksamheten genom att uppträda gratis på stödgator m.m. En annan form är att allmänheten via en vänförening stöder verksamheten dels genom sina medlemsavgifter och andra gåvor, dels genom ideella arbetsinsatser.

6. BUDGET FÖR 1997, 1998, 1999

6.1 Vad vill vi 1997

Utredningen visar att fortsatt projektering under 1997 är önskad från alla som vi kontaktat. Vi föreslår att resurser anslås för:

- Heltid 8 månader från maj fram till slutet av 1997 för fortsatt projektering
En person 70 % för projektering och 30 % för ledning- och projektgrupp via RFoD / SRK
- Konsultinsatser
- Marknadsföring

Den totala kostnaden blir 350.000 kr varav en heltidslön (70%+30%) 225.000, administration, resor m.m. 25.000 och konsulter 100.000

Finansierings- och samarbetsförslag: KH 98 200.000, Kungsholmen 40.000 varav 15.000 kontanter och 25.000 administrationsservice i form av telefon, kopiering, rum m.m., SRK 30.000, Stockholms läns landsting 40.000, Stockholms stad 40.000 varav 20.000 kultur och 20.000 integration, Statens Kulturråd 30.000.

6.2 Vattenhålsbudget 1998

Budgetskissen bygger på förutsättningarna:

- * Det finns en "färdig lokal"
- * Restaurangverksamheten samt eventuella ombyggnader ligger helt utanför kalkylerna. I bästa fall kan den förstärka budgeten i form av hyra/arrendering/del av vinst i baren.
- * Allt samarbete med studieförbund skall vara "självfinansierande", detta gäller även barn- och ungdomsverksamhet
- * Den personal som är budgeterad kan till en del även arbeta med uthyrningar av olika slag, om t ex repetitionslokaler skulle bli aktuella

6.2.1 Kostnader

Hyra av lokal	1.000.000
---------------	-----------

Löner:

("tjänsterna" anger de funktioner som behövs, men kan skötas genom olika personkombinationer)

Projektledare 12 månader x 20.000	240.000
Assistent/PR 50% 12 x 8.000	96.000
Vaktmästare 50% 12 x 7.000	84.000
Tekniker 50% 12 x 10.000	120.000
Städning 12 x 12.000	144.000
Soc.kostn. 40% på 684.000	274.000
LÖNER TOTALT	958.000

Alltså, kunde man beräkna att ca 1 milj. skulle täcka lönekostnaderna. Detta låter rimligt.

Fasta kostnader: administration, teknik:

Telefon, fax	50.000
Porto	50.000
Resor	50.000
Ram för löpande marknadsföring, annonsering 1 gång/v, info	150.000
Kontorsmaterial och dyl	50.000
Teknik, löpande material, kompl.	60.000
Underhåll	50.000
Diverse kostnader, försäkringar m m	40.000
FASTA KOSTNADER TOTALT	500.000

Kostnader: programverksamhet

Man kunde räkna med följande utgångspunkt:

Huset ordnar 4 programkvällar i veckan (må/to/fre/lö), andra kvällar förenings- mm verksamhet. Eftersom de fyra kvällarna har så olika profiler kunde man utgå ifrån ett genomsnittsprogram som kunde jämnas ut finansieringen för både billigare och dyrare inslag. Eftersom programprofilen kommer att variera under året, kunde vi utgå från att under årets 9 månader (september-maj), dvs 35 veckor, arrangeras totalt 140 program.

När det är fråga om långresta grupper med dyra gager och större antal artister, söks finansiering separat genom i för väg förberedda samarbetskanaler och sponsoring.

Kostnader per program:

Vi har som basbelopp en i Sverige boende grupp på 4 personer:

Gage	(inkl. gruppens prod.kostn.) 15.000
Resor	5.000
Hotel	2.000
Buffert markn.för.	3.000
TOTALT	25.000

140 arrangemang x 25.000	3.500.000
--------------------------	-----------

PROGRAMVERKSAMHET	3.500.000
--------------------------	------------------

KOSTNADER TOTALT	6.000.000
-------------------------	------------------

6.2.2 Inkomster

Inkomster per arrangemang:

Publik på ca 150 personer med biljettpris 100 kr

TOTALT /arr. 15.000

Biljettintäkter 140x15.000	2.100.000
Statens Kulturråd	1.000.000
Landsstinget/Stockholm Stad	1.200.000
Kulturhuvudstadsåret 98	1.200.000
Övrig finansiering	500.000
INKOMSTER TOTALT	6.000.000

6.3 1999

Medlen från stat, kommun, landsting är oförändrade. Verksamheten utvecklas med hjälp av ökade intäkter.

7 INTRESSEANALYS - MARKNADSFÖRINGSPLAN

Publiken finns. Dansfesten i två salar i Münchenbryggeriet 12 april som ingick i FOLKoFOLK arrangemanget lockade en publik på 1000 personer kan ses som ett tydligt bevis för detta. Arrangemanget var unikt bl.a. genom att alla artister som medverkade är bosatta i Sverige.

Lokaltyp och -placering, innehållet, funktionerna i huset är avgörande faktorer. Kontakter har tagits med projektet Ny Kompetens som drivs av Föreningen O i samverkan med RMI-Berghs. Utbildningen av 15 personer med invandrarbakgrund inom reklamområdet till planeringsfunktionen kan tänkas få i uppdrag att som projektarbete göra marknadsföringsplanen för projektet.

8. ANALYS AV ORGANISATION OCH JURIDIK

Det finns två alternativ:

- satellit till Världskulturhus
- egen organisation i form av stiftelse bildad av staden, stadsdelen, landstinget, RFoD, SRK. Stiftelsen utser styrelse där det skall ingå representanter för utövande musiker och dansare med olika kulturbakgrund.

Referensgrupp eller kanske till och med flera olika referensgrupper knyts till verksamheten. Stark ledare med konstnärlig och administrativ kompetens är en viktig förutsättning.

Bilaga 1

Kulturhuvudstadsåret 1998

Nytt centrum för folkmusik- och dans i Stockholm

Stockholm Europas Kulturhuvudstad AB och Svenska Rikskonserter har givit förslagsställaren Riksföreningen för Folkmusik och Dans - RFoD i uppdrag att projektera för en verksamhet med folkmusik och dans som ska ske under 1998. Utredningen skall presentera verksamhetsmål, programidéer, tidsplan, preliminär budget, tänkbara samarbetspartners och möjliga scener för förverkligandet av den folkmusikscen som under tidigare diskussioner gått under namnet Vattenhål för folkmusik. Utredningen görs av Lars Farago, Louis Faye och Irma Kario.

Under arbetets gång skall RFoD samråda med tänkbara samarbetspartners, finansiärer, organisationer, institutioner m.fl. Kontakter skall bl.a. tas med den samtidigt pågående utredningen för skapande av ett Världskulturhus för att diskutera möjligheter till samverkan. Likaså med Svenska Rikskonserter för samverkan kring den nya musikscenen i Musikaliska Akademien. Avsikten är att verksamheten skall utformas så att den kan fortsätta efter 1998.

Bakgrund

Allt färre stockholmare och svenskar har en entydig kulturtillhörighet. Vi har relationer till många kulturkretsar, men var hör vi hemma? Vår tids kultur är ingen självklar fortsättning på något som varit, men den är inte heller oberoende av äldre tiders kulturer. Tradition och förändring är inte två motsatta tendenser, utan en dialog som bygger på respekt och förståelse för alla de rötter, traditioner och historier som Sverige rymmer.

Idén om Vattenhål för folkmusik kommer från en arbetsgrupp inom RFoD med musikanten Ale Möller, dansaren Lotta Johansson och RFoD:s ordförande Lars Farago. Allmänhetens växande intresse för folkmusik och världsmusik, utvecklingen av utbildningar i folkmusik på allt fler musikhögskolor, folkdans på Danshögskolan samt det i Sverige - Stockholm ökande antalet mycket kompetenta artister från olika delar av världen motiverar skapandet av en ny scen och mötesplats. RFoD har arbetat för idén i drygt två år. Flera framgångsrika arrangemang och en större turné har visat intresset hos en bred publik för en permanent folkmusikscen.

Målsättningen

Syftet är att skapa en mötesplats mellan musik och dans från olika kulturer. Huset ska ge plats för det lokala, det traditionellt svenska likaväl som invandrades och minoriteters musik och dans. Här skapas världskultur - världsmusik; musik och dans som bygger på olika traditioner och hämtar inspiration från flera genrer.

Lokalen skall vara rik på verksamheter; du ska kunna lyssna på musik, spela musik, dansa, sjunga, äta, dricka och umgås, se spännande gästspel från hela världen. Rummen ska gynna möten mellan musik och dans från olika kulturer, där den svenska folktraditionen kan berikas med nya uttrycksformer och stilar.

Huset ska leva även dagtid. Här finns mötes-, utbildnings- och arbetslokaler för specialintresserade barn, ungdomar och vuxna, för spelmän, artister och pedagoger, grupper från skolor och daghem.

Vi önskar skapa en plats där folkkulturen sätter sin prägel på väggar, inredning och utsmyckning, en plats för glädjefyllda och intensiva kulturmöten. Verksamheten, kulturblandningarna och egna frivilliga arbetsinsatser ger profil och identitet åt huset. Här skapas något nytt och tidigare okänt - en plats med karaktär som välkomnar både de specialintresserade och en bred allmänhet.

Innehållet

Vi har punktat upp de verksamheter som kan tänkas inrymmas i ett nytt gränslöst folkmusikhus. Resurser, lokaler och de synpunkter som utredningen får skall kombineras samman till ett konkret förslag.

”Grundverksamhet” kallar vi den minimiplattform som är nödvändig för att skapa en meningsfull verksamhet.

”Vardagsverksamhet” är önskvärda funktioner för genren men sådant som inte absolut nödvändigtvis måste inrymmas i detta projekt. I förlängningen kan huset få betydelse för hela landet och för framväxten av flera liknande verksamheter.

Grundverksamhet - det nödvändiga

- * möteplatser för folkmusikaliska uttryck med bakgrund i många olika kulturer
- * scen för i första hand musik, men också för dans
- * möjligheter att dansa till musiken som framförs
- * folklig kafé och restaurang med servering av mat och dryck från alla världens kontinenter

Vardagsverksamhet - det önskvärda

- * skapande folklig kultur - pedagogiska program för förskolebarn, skolbarn / kurser för lärare
- * rum för musik- och danskurser för alla åldrar och nivåer
- * service till allmänheten - skivbutik och bokhandel med all världens folkmusik - Världsmusik
  - tidskrifts- och referenslitteratursamling
- * service till genren
  - instrumentmakarverkstad för reparation av gamla instrument och utveckling av oanade nya
  - service till pedagoger med AV-utrustning, musikinspelningar, filmer ...
  - inspelningsstudio skapas för dokumentation, experiment och utyrning
- * repetitionslokaler för musikgrupper
- * utställningar

Arrangemangsknytpunkt - för hela landet

- * knytpunkt för arrangemang runt om i länet
- * turnéstartplats och sambandspunkt för motsvarigheter runt om i landet
- * turnéproduktionskontor för arrangörer av folkmusik och världsmusik

Förverkligandet

Samverkan är en förutsättning för att förverkliga idén om ett nytt folkmusikhus. Vi kommer att ta många kontakter under den närmaste tiden, men inbjuder också dig som läser detta att ta kontakt med oss. Ge oss tips på lämpliga lokaler, finansieringslösningar och på partners för olika slags samverkan.

Tack för ditt engagemang

Stockholm den 15 januari 1997

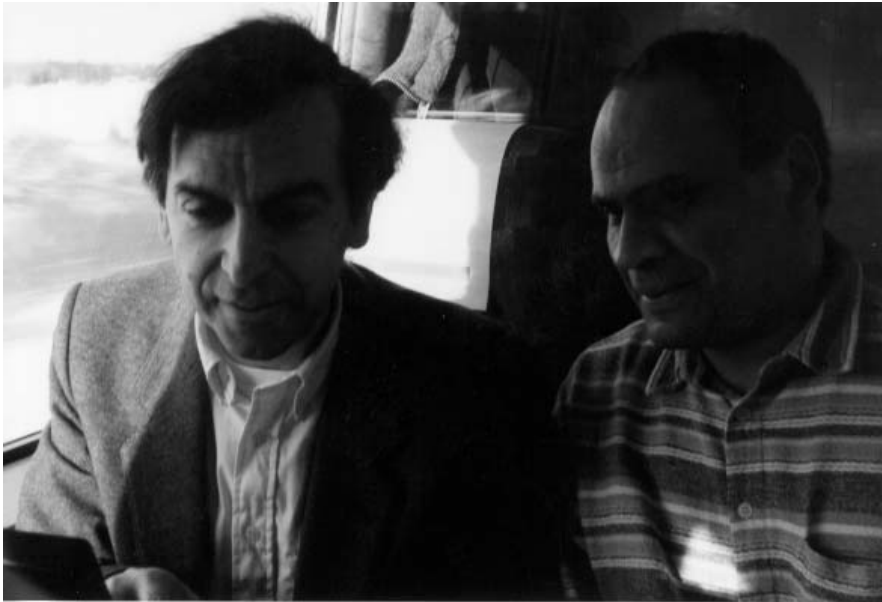
Lars Farago
ordf. RFoD
tel. 08-791 46 30
fax. 08-24 85 82

Louis Faye
ordf. Diggante [mellan-rum]
tel. 08-642 87 22
fax. 08-641 11 35

Irma Kario
producent
tel. o. fax.
08-462 02 80

ANTECKNINGAR FÖRDA PÅ TÅGRESAN EFTER BESÖK PÅ MEJERIET I LUND 15-16/2

Vi åkte till Lund för att studera Kulturmejeriet som inrymmer flera musikföreningar. Här finns jazzföreningen Plektrum, världs- och folkmusikprojektet Fålk, rockklubben Folk & Rock, Folkets Bio osv.

Huvudorsaken till besöket är Mejeriets välfungerande lokaler och konceptet att rikta sig till både ungdoms- och vuxenpublik vid olika tillfällen och samtidigt. Minnesanteckningar bygger på samtal med Pål Eriksson, Birgitta Persson och Micke på kaféet.

Mejeriets historia - Uppbyggnadsprocess

Vårt besök avslutas med att vi ser på en videofilm om Kulturmejeriets tillkomst. Beskrivningen av uppbyggnadsprocessen baseras på Pål Erikssons berättelse och filmen.

Allaktivitetshustankar från 60-talet med rivningsfastighetsokupationer finns i bakgrunden. Ungdomarna som slogs för att få stället var en fortsättning på en utomparlamentariska kamp med flera husockupationer och slagsmål med poliser när de utrymde husen.

I början av 80-talet var det dock uteslutande parlamentariska metoder som användes. Bakom förslaget stod ett antal kulturföreningar, journalistkollektiv, Folk å Rock, Plektrum, arkitekter m.fl. Musikföreningen Plektrum i nuvarande version föddes 1973. Arbetet konkretiserades mot ett kulturhus med inriktning på främst musik i slutet av 70-talet. Frågan om Mejeriet växte till den viktigaste politiska frågan i Lund efter andra världskriget. Det stod om Mejeriet varje dag i tidningen på slutet av 70-talet. Flera hus projekterades och konkreta förslag lämnades till politikerna.

Kulturhusentusiasterna blev en massrörelse och skapade politisk oro dels för att initiativet kom underifrån, dels för att frågan var partisplittrande. Claes-Göran Jönsson (s) var en av ungdomarnas stöttepelare medan Gun Hellsvik (m) fanns bland motståndarna. Ungdomarna betonar dock att det var ingen ren höger-vänster uppdelning vad gäller stödet till huset. De vann stöd och hade motståndare i båda politiska blocken. 1984 anslog kommunen 11,5 miljoner till ombyggnad av Mejeriet som stått tom och förfallit i tiotalet år.

Lennart Ryde (m) granne, och tidigare centralt placerad politiker förhalade ärendet under flera år. Ryde överklagade fullmäktiges ursprungsbeslut både i byggnads- och fastighetsnämnden, hos länsstyrelsen och regeringen. Som ordfö-

rande i fastighetsnämnden vägrade han ta upp ärendet på föredragningslistan så länge det gick. Under ett och ett halvt år förhalade han ärendet. Förhållningen betydde en kostnadsökning med tre-fyra miljoner. Hösten 1985 blev det så borgerlig majoritet i kommunen och man beslöt mot en storm av insändare och demonstrationer att skjuta upp beslutet.

Ett nytt förslag lades om rivning och nybyggnad av en mindre lokal som skulle hålla sig inom de ursprungliga kostnadsramarna. Föreningarna bakom förslaget vägrade befatta sig med det nya förslaget. Insändarstormarna tilltog och demonstrationerna fortsatte. Fullmäktige förväntades fatta sitt beslut med en rösts övervikt. Dagen innan fick man veta att en hemlig stiftelse var beredd att lägga tre miljoner för att bekosta fördyringen. Det visade sig vara Crafoordska stiftelsen. Och beslutet om byggnaden kunde slutgiltigt antas i november 1985. Mejeriet invigdes i september 1987, så det blir 10-årsjubileum i år.

Det var mycket som skulle byggas om. Huset saknade tak och var inte mer än ett skal. Pål kom in i styrelsen i samband med ombyggnadsbeslutet. Han är i grund och botten mest intresserad av jazz och driver jazzföreningen Plektrum på sin fritid.

Vi har jobbat nästan för parlamentariskt, säger en av flickorna som intervjuas i filmen. Vi har aldrig gjort något riktigt fullt. Fast vi ville. Pange Öberg var en av ungdomarna som berättar i filmen om sitt engagemang. Han hoppade av skolan för att förverkliga sina visioner om ett kulturhus och säger att han fick en praktisk lektion i samhällskunskap som skolan aldrig kunde ge. Andra ungdomar säger att de tidigare inte förstått kommunens roll i politiken. Men nu fick de verkligen veta.

Lennart Ryde bor kvar på andra sidan gatan. Idag driver Mejeriet "Rydes bar", en rockpub, på sena tisdagskvällar. Han är en av de som intervjuas i filmen vi såg. Lennart Ryde tillät gärna namvalet, men det togs surt emot av vänsterpartiet. I dag säger alla partier att de var för. Men egentligen var det bara Claes-Göran Jönsson, ordförande i kulturnämnden (s) då Kommunstyrelsens ordförande som drev frågan parlamentariskt och riskerade sin politiska karriär.

Det är svårt att säga hur bakgrunden till huset avspeglas i verksamheten. Idag drivs huset affärsmässigt som evenemangs- och kulturhus, men på ideell grund. Kulturpolitik har inte diskuterats. Ideologin idag går ut på föra verksamheterna närmare varandra, komma ifrån att föreningarna bara gör sina egna saker. En artikel i senaste numret av Fönstret berättar om danskurser i Flamenco och finsk tango, om nya blandningar av musikstilar där det senaste är modern konstmusik - "hur fräck som helst". (Fönstret - ABF:s tidning om kultur och folkbildning nr 4, 1997)

Huset och programmet

Mejeriet består av 2200 kvm. Stora salen rymmer max 925 stående publik uppdelat på 675 i konsertsalen och 250 i kaféet. Sittande ryms 400-450. Lokalen känns tät. Skillnad mellan en publik på 300 eller 500 är inte stor.

Musiksalen är utformad av musiker. Ljud, ljus- och köksutrustningen ägs av kommunen. Värdet är totalt 18 miljoner kronor. I och med att kommunen äger inventarier och utrustning har den också förnyelseansvaret. De 14 replokalerna hyrs av vardera 3-4 grupper. Hyran är cirka 200 kr per månad. Det skulle inte vara lika häftigt att ha replokaler - om inte de kända banden spelade här. Det löpande underhållet är viktigt: Loger måste hållas efter dagligen. Det handlar inte enbart om städning utan också exempelvis om att måla över fläckar.

Mejeriet har öppet 12-18 alla dagar. Kaféet måste stänga när det är konsert. Önskemål finns att bygga in terrassen så att kaféet kunde ha öppet länge oberoende av vad som sker i konsertlokalen.

Det finns nästan alltid två tekniker i salen. Anläggningen i kaféet kör medlemmarna i föreningarna själva. De har utbildats via egna kurser. Det ger möjlighet att allt eftersom utöka medlemmarnas ansvar.

Tisdagskvällar Rydes bar
Fredag em tonårsdisko
Lördag em jazzbrunch
Lördag kväll hårdrockkonsert
Söndag em klubb FF förskollärare som jobbar ideellt
Söndag kväll är jazzkväll

Vid vårt besök var det jazzbrunch med tangotema som hade drygt 200 besökare

Personal

Mejeriet drivs av paraplyorganisationen - Kulturföreningen Mejeriet med Plektrum, Folk och Rock, Folkets Bio, och andra som inte formellt är med så som Månteatern.

Pål Eriksson är föreståndare. Birgitta arbetar 75 % för Mejeriet med kurser, repetitions- och kurslokaler, 25 % med projektet Fålk - ett nordiskt folkmusikprojekt. Produktionsansvarig och ljudtekniker är heltidsanställd av Folk och Rock. Tjänsterna hyrs ut till de andra föreningarna. Ljudtekniker arbetar deltid och anställs dessutom per gig. Fastighetsskötare + städare och tekniker avlönas per timme. Till personalens Julfest var det 150 inbjudna varav flertalet alltså jobbar ideellt. I huset rör sig regelbundet 20-30 personer.

Frivilliga - dyker upp. Nu finns det tiotal tonåringar i jazzföreningen. Folk och rock raggade för ett par år sedan på skolorna. Inskolningen kräver resurser. Man måste ha lite fester ibland. Se till att de får göra annat än torka skit på toaletterna. Måste också veta att det är slitigt.

Nästa anställd blir en informatör. Det behövs dels internt och dels som ansikte utåt mot alla som hör av sig och önskar få information om allt möjligt - ett officiellt telefonnummer.

Verksamheten är inte socialt inriktad, men den har sociala effekter. Praktikplatser är utvecklande för ungdomar. Man ska inte behöva försvara kultur med sociala skäl. En del politiker var besvikna för att det kunde vara bråk på stan efter att Mejeriet kom till.

Bar och ungdomar

Arrangemangets typ och erfarenheter bestämmer hur man styr åldersgränser och alkoholserving. Mejeriet tycks lyckas med att blanda sin publik utan problem genom att ha stor flexibilitet. Ibland finns det en fastställd åldersgräns på 18 år. Då kan de som är under 18 komma in tillsammans med vuxen efter föransökan.

Ibland finns det en separat bar för alkoholservingen. Där får man inte komma in utan legitimation. Vissa kvällar finns det 100 biljetter för de som är under 18 år som får stå längst bak i stora salen. Ibland har man ingen kontroll annat än vid bardisken.

Det händer att ungdomar klagar på att det inte görs konserter för dem under 18. The Roots fick börja kl 20.00 utan åldersgräns. Sedan sätts åldersgräns från kl 22.00. Man har stark konkurrens från Studentnationerna, som bedriver verksamhet på nästan samma nivå som Mejeriet.

Ekonomi och publik

Mejeriet hyr lokalerna gratis. Hyra på ca 3,5 miljoner betalas av kulturnämnden till fastighetsnämnden. Grundbidraget på ca 1 miljon från kommunen har inte höjts sedan starten. Vid förhandlingarna med kulturnämnden i somras försökte man presentera en tydlig bild av vad man vill med Mejeriet och hotade stänga om inte anslaget höjdes till 2,1 miljoner. Folk kör på tills de stupar. När Lund precis dragit sig ur Skånes dansteater och utnämnts till årets popstad tack vare Mejeriet gick kraven igenom.

Man arbetar mycket budgetmedvetet. Sköter själva fastigheten utom stora yttre underhåll. Kulturrådet har gett 240.000 till Kulturmejeriet. Fålk har fått 50.000. Man gjorde ett undantag för projektet eftersom man egentligen bara bidrar till svensk musik.

Kan vi spara genom att vara ideella så gör vi det. Värdet av allt arbete som görs har uppskattats till cirka 10-15 miljoner. Det absolut nödvändiga arbete som görs är värd 5 miljoner men görs för cirka 2 miljoner. Omsättning är på 8-12 miljoner.

Varje förening har egen personal och egen ekonomi. Månteatern blir kanske så småningom en egen ideell förening. Folkets bio visar film fem dar i veckan. På Mejeriet har man en mindre sal och driver även Kino tillsammans med studentförening uppe i stan. Folkets bio går på gränsen till att kunna drivas ideellt.

Trots att det är många föreningar är det Mejeriet som syns utåt. Medlemskort i en av föreningarna ger samma rabatt i de andra.

Mejeriet diskuterar möjligheterna till inkomster via sponsring, men saknar än så länge vana vid detta. Man saknar givna kontaktvägar till företag. Företagen sponsrar hellre universitetsrelaterade verksamheter.

Publikantalet växlar mycket under året. Halva januari, februari, mars, april, halva maj, halva september, oktober, november, halva december är bäst. Kaféet och Rydes bar är öppet även under sommaren och julen. Tillresande kommer för jazz och folkmusik. Sammanlagt har Mejeriet 100.000 - 150.000 besök per år.

Marknadsföring

Varje förening har sina kanaler. Till för tre år sedan gjorde varje förening egna program. En egen tidning startades för att få tidningarna att skriva mera. Tidningen Monitor kommer ut med 10 nr per år i 20.000 ex. 1500 tidningsex av Monitor sänds per post hem till alla medlemmar. Resten går ut på samma sätt som Nöjesguiden. Den distribueras till fots och sprids via stans butiker m.m. I Lund har Nöjesguiden inte fått fotfäste. Monitor ersätter den. En säljare som säljer annonser har lön. 300 ungdomar har medverkat med texter eller foton. Filmrecensioner, musik och teckningar är viktiga delar av innehållet.

Pål är osäker på Monitors betydelse som marknadsföringsinstrument. Den fungerar bäst för rocken. Nu diskuteras hur jazzen skall göras tydligare. Övrig marknadsföring för Folk och Rock har minskats tack vare Monitor, men inte för Plektrum. Sådant som gick till annonsering blir subvention till Monitor. Utnämningen till årets popstad ökade kraftigt pressens intresse.

Flyers med program är viktig informationskälla. De görs riktade till respektive nätverk. Mycket av grafiken görs i huset. Ibland beställs den från en firma. Profilen på trycksakerna är kontinental - inte nischinriktad.

Varje förening har sitt eget adressregister. Samma adresser används till utskick av Monitor. Vissa evenemang har stampublik. Salsakvällar görs t.ex. tillsammans med Mix i Malmö. Deras adresser och viktiga för att hitta publiken till dessa kvällar.

Studieförbund

300 ungdomar deltar på instrumentkurser, ABF-cirklar drivs i gitarr, bas, synt... De yngsta är 7-8 år och de flesta under 20 år. Kurserna kostar 800 kr per termin.

ABF betalar lokalhyra, Birgittas lön, lärare / cirkelledare med 42.446 kr per månad under alla årets 12 månader. Av de 14 lokalerna används en för undervisning, en är utrustad för ungdomar under 18 år och övriga hyrs ut till band. 3-4 band per replokal betalar 200 kr per månad. Sammanlagt finns det 50 band i huset. Deras repetitioner rapporteras som studiecirklar utan arvoderad ledare. Eftersom musikcirklarna inte är prioriterade inom studieförbundet ger de lite inkomster. ABF - Mejeriet driver dessutom ett projekt för att få fler tjejer att spela i band. Förutom Mejeriet har Studieförbundet och en latinamerikansk förening replokaler i Lund.

När vi går runt och tittar på replokalerna träffar vi medlemmarna i gruppen Poetrized. De övar Elvis-låtar inför en spelning. Trummisen Klemens som vi senare får veta också går som praktikant hos ljudteknikern i huset är eld och lågor över chansen att repa i huset. "Vi har utvecklats tio gånger snabbare sedan vi kom hit. Förut hyrde vi replokal på olika ställen utanför Lund. Man var tvungen att skaffa en bil och åka långa vägar, senast till Löddeköping. Nu sätter vi oss på cykeln och kommer hit. Sen träffar man nytt folk i kaféet och lirar ihop ibland. Lär av varandra hela tiden."

Inspelningsstudio har man inte. Den kräver en särskild tekniker, vilket är för dyrt. Banden har också olika behov och krav så det är bättre att de söker egna lösningar. Hade jag varit teknik-freak säger Birgitta hade jag kanske drivit linjen att skaffa en studio. Hur verksamheten utvecklas beror också på intresset hos de som jobbar här.

Kafé

Kaféet drivs som ett handelsbolag som betalar en låg grundhyra 17.500 kr per månad till Mejeriet. Avtal tecknas med kaféet vid enstaka arrangemang när man behöver ”ölbidrag”. Personerna som driver den kommer från Folkets bio. Mejeriet drev själv kaféet några år. Alkoholtillståndet står även idag på Mejeriet - Pål.

Kaféet arrenderas av tre personer. Micke berättar; de billiga priserna motiveras med att Lund är en studentstad. Ölen på studentnationerna kostar bara 25 kr. Kaféet här tar 30. Ungdomarna som går i huset hänger länge över en kopp kaffe. De har inte råd att äta. Man började med lunchservering för att ge service till de som jobbar i huset. Nu har man 40-50 lunchgäster varje dag. Luncherna ger ingen vinst. Överenskommelsen kring alkoholtillståndet säger att man inte serverar när det är ungdomsarrangemang. Vid blandade arrangemang spärrar man av baren och det är legitimationskontroll för att komma in dit. Man har då en mindre kaffeservering vid dansgolvet. Det är inga problem med detta.